

10

FÆNGSLENDE OPGAVER

Fra FÆNGSELSMUSEET
Undervisningsmateriale | **HISTORIE** | 7. - 10. klassetrin

Fængslet i Horsens

De første fanger blev indsat i fængslet den 20. maj 1853. Det var dengang et moderne fængsel bygget efter de nyeste tanker om straf. Fangerne skulle ikke kun straffes, men også forbedres. Det skulle ske gennem disciplinering, isolation, arbejde og religiøs påvirkning.

I årenes løb sad der fanger med forskellige typer af domme. Nogle afsonede en kortere fængselsstraf, mens andre havde fået domme på livstid eller tidsbestemt forvaring. Fælles for dem alle var, at når de ankom til fængslet, så blev de indskrevet i protokollerne, fotograferet og fik et fangenummer.

Fængselsbetjente og værk mestre tog sig af overvågningen af fangerne, mens sygeplejersker, lægen og psykiateren tog sig af fangernes helbred. Derudover bestod personalet bl.a. af en præst, en kok, kontorphersonale og en fængselsinspektør.

Statsfængslet i Horsens lukkede i 2006. I 153 år havde utallige mandlige fanger afsonet deres straf i fængslet. Da fængslet lukkede, flyttede fanger og ansatte til andre fængsler i Danmark.

OPGAVER

- Se en film om fange nr. 1: <https://www.youtube.com/watch?v=6Q6UoO52WFE>
- Besvar spørgsmålene til filmen:
 1. Hvornår åbnede fængslet i Horsens?
 2. Hvad hed fange nr. 1?
 3. Hvordan var han en typisk fange?
 4. Hvad skete der med fange nr. 1 i 1860?
 5. Hvorfor kom han i fængsel igen i 1867?

Fængselsliv: regler og rutiner

Livet i fængslet var præget af regler og rutiner. Der var faste tider for, hvornår fangerne stod op, spiste, gik på arbejde og skulle i seng. Der var desuden regler for opførsel, tøj, hygiejne m.m.

Overholdt fangerne ikke reglerne, fik de en disciplinærstraf. I gamle dage kunne straffen være korporlig. Dvs. at fangen fik slag med f.eks. et tov eller et spanskrør. De korporlige straffe blev afskaffet i 1930. I nyere tid var det mere almindeligt med en pengebøde eller et par dage i en strafcelle.

OPGAVER

- Se en film, hvor en tidligere fange fortæller om fængselslivet:
https://www.youtube.com/watch?v=Subtga6_BjU
- Besvar spørgsmålene til filmen:

1. Hvornår blev fangen vækket om morgenen?
2. Hvad lavede fangen i cellen?

-
- Se en film om straf- og isolationsafdelingen:
<https://www.youtube.com/watch?v=dfzM9OyjsY0>
 - Besvar spørgsmålene til filmen:

1. Hvor mange celler var der i strafafdelingen?
2. Nævn tre ting, som kunne medføre, at en fange kom i en strafcelle.
3. Hvor mange uger kunne en fange sidde i en strafcelle?

Fængselsliv: Cellen

Da fængslet åbnede i 1853 sov fangerne i små natceller, hvor der kun var plads til en seng og en natpote. Baderum og toiletter var man fælles om.

I 1930'erne blev cellerne større, så der var plads til både seng, skrivebord, skab og radiator. Fangerne måtte indrette cellen med billeder og andre personlige ejendele. De skulle stadigvæk dele bad og toiletter med de andre fanger.

Mindst en gang om måneden undersøgte fængselsbetjentene, om fangen havde ulovlige ting i cellen. Det kunne f.eks. være mobiltelefoner eller våben.

OPGAVER

- Se en film, hvor en tidligere fange fortæller om cellen:
<https://www.youtube.com/watch?v=QI9hBeHkAZc>
 - Besvar spørgsmålene til filmen:
1. Hvilke ting havde fangen i cellen?
 2. Hvad havde fangen på opslagstavlen?
 3. Hvorfor skulle fjernsyn, ghettoblaster og PlayStation tjekkes, inden fangen fik dem ind i sin celle?

Fængselsliv: Arbejde og fritid

Fangerne skulle arbejde som en del af deres straf. De syede bl.a. postsække, lavede kontormøbler og samlede julekalendere. Nogle arbejdede også med at vedligeholde bygningerne eller at lave mad i køkkenet.

Når fangerne havde fri fra arbejde, kunne de deltage i forskellige fritidsaktiviteter, som f.eks. skak, boldspil og træsløjd. I de fælles opholdsrum så fangerne fjernsyn og læste aviser. De kunne også spille billard, bordtennis, brætspil og kort. Fangerne brugte også fritiden på at skrive breve, udtænkte snedige flugtplaner eller at lave ingenting.

OPGAVER

- Se en film om fangernes arbejde:
<https://www.youtube.com/watch?v=cp-xM1dXjks>
- Besvar spørgsmålene til filmen:
 1. Hvorfor skulle fangerne arbejde?
 2. Hvilke ting lavede fangerne, som fængslet kunne sælge?
 3. Hvorfor gik nogle af fangerne i skole?

Flugt: Carl August Lorentzen

Mange fanger prøvede at flygte. De flettede tove af lagner, fremstillede falske nøgler og dirke, layede stiger af vandrør eller gravede tunneler under jorden.

Den mest berømte flugt fra fængslet i Horsens blev udført af fangen Carl August Lorentzen. I 1949 gravede han en 18 meter lang tunnel under fængslets forgård. Efter 11 måneders arbejde flygtede han gennem tunnelen.

Lorentzen gemte sig på en gård tæt på Horsens. Efter syv dage blev han fanget af gårdejereren, da han forsøgte at stjæle mad i køkkenet. En måned senere fik han en disciplinærstraf på to måneders strafcelle for ødelæggelse og tyveri af fængslets inventar og for selve flugten. Det lykkedes ham aldrig at flygte fra fængslet igen.

OPGAVER

- Se politiets rekonstruktion af flugten:
<https://www.youtube.com/watch?v=eU8mKWtcTQc>
- Besvar spørgsmålene til tekst og film:
 1. Hvor lang tid tog det for Lorentzen at grave tunnelen?
 2. Hvad brugte han til at afstive tunnelen med, så jorden ikke faldt sammen?
 3. Da Lorentzen flygtede gennem tunnelen, kom han via et lille hul op i et lokale – hvilket lokale var det?
 4. Hvilken straf fik han for flugten?

Fangerne

Hvem sidder i de danske fængsler?

Mønsteret fra 1800-tallet og frem til i dag tegner stort set det samme billede. Fangerne er ofte unge mænd, der typisk kommer fra de lavere sociale klasser og socialt belastede samfundslag. Typen af kriminalitet, som sender fangerne i fængsel, har til gengæld ændret sig med tiden. Tidligere var størstedelen indsat for tyveri, i dag er det for narkotikakriminalitet.

OPGAVER

- Se en film om fanger i danske fængsler:
<https://www.youtube.com/watch?v=XKJyVX-RJ50>
- Besvar spørgsmålene til filmen:
 1. Beskriv hvilken baggrund, den typiske fange har.
 2. Kan man gøre noget, så folk ikke bliver kriminelle?

Fangerne: Fange nr. 45

Fange nr. 45 hed Jens Nielsen. Han blev indsat i fængslet i 1884 med en dom på 16 års fængsel.

Han havde den samme baggrund, som mange af fængslets andre fanger, men Jens Nielsen var ikke en helt almindelig fange. I 1892 var han den sidste i Danmark, som blev henrettet med økse.

OPGAVER

- Se en film om fange nr. 45:
<https://www.youtube.com/watch?v=rkQ4-lpWZ4M>
- Besvar spørgsmålene til filmen:
 1. Beskriv Jens Nielsens opvækst.
 2. Hvilke forbrydelser begik han?
 3. Hvorfor skrev han dagbog i fængslet?
 4. Hvorfor blev Jens Nielsen henrettet i 1892?

Fangerne: Fange nr. 75

Fange nr. 75 hed Peter Adler Alberti, og han var ikke en typisk fange.

Alberti var justitsminister fra 1901 til 1908. Han var veluddannet og havde ikke tidligere begået forbrydelser. I 1910 fik han en dom på 8 års fængsel, som han skulle afsone i Horsens.

OPGAVER

- Se en film om fange nr. 75:
<https://www.youtube.com/watch?v=p3SdnnVncI0>
- Besvar spørgsmålene til filmen:
 1. Hvor mange penge svindlede Alberti for?
 2. Hvordan havde Alberti det i fængslet i Horsens?
 3. Hvad skete der i 1912?
 4. I Vridsløselille Straffeanstalt afsonede Alberti resten af sin fængselsstraf på en bestemt afdeling – hvilken?

Fangens familie

I fængslet kunne fangerne opretholde kontakten med familie og venner gennem breve, telefonsamtaler og besøg. Besøgene foregik i besøgsafdelingen og måtte vare op til to timer.

Der var seks besøgslokaler i fængslets besøgsafdeling. Hvert besøgslokale var indrettet med bord, stole og en seng. De fleste besøg var uden overvågning, men hvis der var mistanke om f.eks. indsmugling af stoffer, var der en betjent til stede.

Fangerne måtte ikke have mobiltelefoner i fængslet. På hver afdeling var der en telefonboks, som fangerne kunne benytte. De skulle bruge et telefonkort, som de kunne købe ved fængslets købmand. Fangerne måtte ringe til fire godkendte telefonnumre. Samtalerne blev optaget på bånd.

OPGAVER

- Se en film, hvor en tidligere fange fortæller om besøg:
<https://www.youtube.com/watch?v=o0lx5Bl6fqE>
 - Besvar spørgsmålene til filmen:
1. Hvordan beskriver fangen besøgslokalet?
 2. Hvem fik han besøg af?
 3. Hvad snakkede han med sin familie om?
 4. Hvordan havde fangen det, når familiebesøget var forbi?

-
- Se en film om besøgsafdelingen:
<https://www.youtube.com/watch?v=8KPgXzigMlw>
 - Besvar spørgsmålene til filmen:

1. Hvad skete der inden besøget?
2. Hvor mange timers besøg måtte fangen få hver uge?
3. Hvornår fik man en seng i besøgslokalet?

Straf i Danmark

Straf handlede tidligere om hævn og udstødelse fra samfundet. Den normale straf var, at forbryderen betalte en bøde eller fik en fysisk straf.

De fysiske straffe foregik offentligt, så alle kunne se forbryderen få pisk, blive brændemærket, få hugget en del af kroppen af eller blive henrettet. Forbryderne blev straffet offentligt, fordi man håbede, at det ville afskrække andre fra at begå forbrydelser.

I løbet af 1800-tallet kom der et andet syn på straf. Nu var det vigtigt, at straffen skulle være retfærdig for både samfundet, offeret og forbryderen. I stedet for fysisk afstraffelse fik forbryderen nu en anden form for straf, som blev kaldt frihedsberøvelse. En frihedsberøvelse betyder, at man i en periode tager friheden fra forbryderen, og sætter ham i fængsel. I fængslet er fangen fjernet fra samfundet, og han kan samtidig hjælpes til at blive en bedre borger, der ikke begår kriminalitet.

Fængslet i Horsens var et lukket fængsel. I Danmark findes der i dag også andre måder at afsone sin straf på. Nogle kriminelle kan f.eks. få lov til at afsone deres straf med fodlænke.

OPGAVER

- Se en film om straf i Danmark:
<https://www.youtube.com/watch?v=-TYMCyd8Cjg>
- Besvar spørgsmålene til filmen:

1. Hvad er der sket inden for de sidste 10–20 år i forhold til straf i Danmark?
2. Forklar forskellen på den uoplyste og den oplyste retsfølelse.

.....

- Se de fire film om forskellige afsoningsmetoder i Danmark:
Lukket fængsel: <https://www.youtube.com/watch?v=0ZagDhPwg3o>
Åbent fængsel: <https://www.youtube.com/watch?v=zWgY8Ib9eQ4>
Afsoning med fodlænke: <https://www.youtube.com/watch?v=EAeHERW3Opg>
Samfundstjeneste: <https://www.youtube.com/watch?v=9HjnRr0Q63U>

Besvar spørgsmålet til filmene:

1. Skriv 5–10 sætninger om hver afsoningsmetode. Beskriv hvordan de forskellige afsoningsmetoder foregår, og hvilke gode og dårlige ting, du synes, der er ved de fire metoder.